

Антошкіна В.К.

Бердянський університет менеджменту і бізнесу

ІНДИВІДУАЛЬНІ ПРАВОВІ АКТИ ЯК ОБ'ЄКТ ТЛУМАЧЕННЯ

У статті розглянуто індивідуально правові акти як об'єкт тлумачення, їх сутність, види, місце та роль у правоінтерпретаційній практиці й технології. Визначено, що ми розуміємо під об'єктом тлумачення. Наведено погляди науковців-юристів щодо класифікації видів тлумачення за об'єктами. Проведено комплексний аналіз правових актів як об'єктів тлумачення за їх видами, системну класифікацію правових актів та з'ясовано основні критерії їх розмежування.

Автор підкреслює, що тлумачення відіграло й відіграє велику роль у процесі правореалізації, зокрема правозастосування, де об'єктами є різноманітні юридичні дії, засоби, способи їх здійснення, індивідуальні рішення, правозастосовні акти. Доведено, що об'єктом тлумачення можуть бути не лише положення законів і підзаконних актів загального характеру, як це трактується більшою частиною джерел, а й індивідуальні акти.

Порушено питання щодо можливості здійснення індивідуального правового регулювання у формі правотворчої діяльності.

Визначено особливості тлумачення прецедентів, інтерпретаційних актів, договорів та інших індивідуальних правових актів.

Значна увага приділена визначенню договорів як об'єктів тлумачення з огляду на підвищення їх ролі як регулятора відносин у сучасному світі. Це пояснюється таким: певні види відносин, не лише приватні, а й нерідко публічні, неможливо врегулювати шляхом тільки зовнішньої нормативно-правової дії, виникає потреба в індивідуальному узгодженні інтересів сторін і саморегулюванні.

Також розглядаються окремі положення, що стосуються казуального тлумачення, яке, на відміну від нормативного, розраховано на окрему життєву ситуацію, конкретний випадок та адресовано визначеному колу суб'єктів, обов'язковість якого поширюється тільки на осіб, стосовно яких здійснюється тлумачення.

Зроблено висновок щодо переваги множинного підходу в розумінні об'єкта юридичної інтерпретації, що представляється абсолютно закономірною й пов'язано з роллю, що зростає, таких правових регуляторів, як, наприклад, акти Конституційного Суду, нормативні й індивідуальні правові договори, прецеденти, правозастосовні й інтерпретаційні акти.

Ключові слова: *правовий акт, індивідуальний акт, юридичне тлумачення, об'єкт тлумачення, нормативний акт, правозастосовний акт, інтерпретаційний акт.*

Постановка проблеми. З'ясування змісту нормативно-правових актів вимагає іноді значних зусиль від суб'єктів правозастосування, знання правової, літературної й спеціальної термінології, володіння технікою та технологією тлумачення. Незважаючи на постійний науковий і практичний інтерес до вищезазначеної проблематики, багато дискусійних питань у теорії юридичного тлумачення, зокрема визначення об'єкта тлумачення, і дотепер не знайшло свого однозначного вирішення. Важливість точного й правильного розуміння сутності та природи об'єкта тлумачення не викликає сумнівів, оскільки він є визначальним елементом для всієї право інтерпретаційної діяльності, взаємодії об'єкта й суб'єкта, практики застосування відповідних способів, прийомів тлумачення тощо. Оскільки більшість

наукових пошуків присвячено саме виявленню особливостей тлумачення нормативних актів як основних об'єктів тлумачення, що є цілком зрозуміло й обґрунтовано, такі правові регулятори, як правозастосовні акти, договори, також потребують докладного дослідження в рамках визначеної проблематики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Це питання розглядалося в працях таких учених, як С.С. Алексєєв, С.І. Вільнянський, Я.С. Вольфовська, С.А. Голунський, А.І. Денисов, Б.В. Малишев, О.В. Москалюк, А.С. Піголкін, М.С. Строгович, Ю.Т. Ткаченко, А.С. Шляпошніков та ін. Проте окремі аспекти щодо визначення переліку об'єктів тлумачення в праві не вирішено остаточно, тому вказане питання не втрачає своєї актуальності.

Постановка завдання. Індивідуальні правові акти як об'єкт тлумачення, їх сутність види, місце й роль в інтерпретаційній практиці та технології будуть розглянуті в статті.

Виклад основного матеріалу дослідження. Я.С. Вольфовська наголошує на необхідності розмежування понять «об'єкт» і «предмет» тлумачення. Тобто об'єкт – це ті правові явища, процеси і стани, на які спрямовано юридичне тлумачення. Предмет юридичного тлумачення – це та частина об'єкта, яка в цей момент піддається осмисленню, оцінюванню й поясненню.

Якщо об'єктом тлумачення є нормативний правовий акт, то безпосередніми предметами інтерпретації можуть бути конкретні статті нормативних актів (їх частини тощо), нормативні приписи, норми права, структурні елементи норми (гіпотеза, диспозиція, санкція), поняття, терміни, найменування, слова, знаки, союзи, букви тощо [1, с. 48].

Об'єктом тлумачення, отже, є юридичні нормативні акти як письмові акти-документи, що містять норми права, і завданням суб'єкта є необхідність проникнути через форму об'єкта до його змісту й сутності. Лише останніми роками в роботах із цього питання аналізуються як об'єкти правочини.

Набагато ширшу класифікацію видів тлумачення залежно від об'єктів інтерпретації надає А.Ф. Черданцев, зазначаючи, що «основним об'єктом тлумачення є нормативні акти (норма права)», але «юридичне тлумачення не зводиться до тлумачення чинних нормативних актів, воно має ширшу сферу застосування й обслуговує процес нормотворчості, систематизації нормативних актів, реалізації». Ґрунтуючись на цих аспектах автор подає таку класифікацію видів тлумачення за об'єктами: проекти нормативних актів; чинні нормативні акти; історичні джерела права; індивідуальні юридичні акти, документи, фіксувальні юридичні факти тощо; документи-докази в ході розгляду юридичних справ [2, с. 108–110].

Проте найбільш повною в дослідження варто визнати класифікацію об'єктів юридичного тлумачення, запропоновану В.Н. Карташовим [3, с. 23–25]:

- нормативні правові акти і їх проекти: закони, конституція, підзаконні нормативні акти (державних і недержавних органів, матеріальні й процесуальні, правовстановлювальні й правоскасовувальні, локальні тощо), нормативні договори, в тому числі міжнародні, тощо;

- правозастосовні акти (визначення, накази, розпорядження й інші офіційні акти-документи,

що закріплюють рішення компетентного суб'єкта правозастосовної практики в конкретній юридичній справі, персонально-адресовані й індивідуально визначені обов'язкові юридичні приписи [4, с. 18];

- нормативні правові договори;
- індивідуальні правові договори й інші індивідуальні правові акти (різноманітні види індивідуальних правових актів: заповіти, доручення, розписки тощо);

- акти тлумачення (так, рішення Конституційного Суду може бути офіційно роз'яснене самим Конституційним Судом [5, с. 86]);

Усі правові акти ділять на дві великі групи [6, с. 207]:

- нормативні – містять положення нормативного характеру (правотворчого або інтерпретаційного);

- індивідуальні – містять індивідуальні приписи, інші разові веління, рішення окремих осіб.

Проте цей розподіл є значною мірою умовним, неповною мірою відображає особливості змісту актів, їх юридичні риси. Також поширеною є класифікація на три групи – з додаванням інтерпретаційних актів.

У рамках тематики тлумачення інтерес становить класифікація за видами основних елементів правової системи, за якою пропонується правові акти-документи ділити на чотири групи: нормативні юридичні акти – акти правотворчості компетентних органів, що містять юридичні норми; інтерпретаційні акти нормативного або індивідуального характеру – акти офіційного тлумачення, що містять правоположення; акти застосування права – державно-владні акти, що виражають індивідуально-правову діяльність компетентних органів; акти реалізації прав та обов'язків – договори, інші акти-документи, що виражають автономні рішення окремих осіб, правомірні дії [7, с. 4].

Із цих груп лише інтерпретаційні акти можуть мати змішаний характер, тобто бути як індивідуальними, так і нормативними.

Індивідуальні правові акти – це акти державних органів, недержавних організацій, посадовців, що виражають рішення в конкретній юридичній справі (вирок або рішення суду, наказ керівника підприємства або установи тощо). Індивідуальні акти – це акти застосування права, тому їх називають ще правозастосовними. Вони мають, як правило, разове застосування, адресуються конкретним особам або організаціям та обов'язкові для виконання тільки ними.

Акти правозастосування – це індивідуальні правові акти, їх індивідуальний характер зумовлений тим, що, на відміну від нормативних актів, вони, по-перше, пов'язані з вирішенням конкретних обставин юридичної справи, казусів; по-друге, адресуються персонально певним учасникам суспільних відносин; по-третє, юридичний зміст актів застосування становлять не лише персонально певні, а й індивідуально-конкретні веління вимоги, накази, розпорядження тощо. Я.С. Вольфовська визначає їх так: офіційний акт-документ, що закріплює рішення компетентного суб'єкта правозастосовної практики в конкретній юридичній справі й містить персонально адресовані та індивідуально визначені обов'язкові юридичні приписи, які забезпечені заходами державної й іншої дії та спрямовані на індивідуально правове регулювання суспільних відносин, задоволення тим самим потреб та інтересів людей, їхніх колективів та організації [1, с. 101–102].

На відміну від індивідуальних, нормативно-правові акти мають загальнообов'язковий характер і відрізняються неконкретністю адресата, є обов'язковими не для окремої конкретної особи, а для всіх суб'єктів, на яких вони поширюються [8, с. 157–158]. Діють нормативно-правові акти відносно довгий час і не вичерпують себе фактами їх застосування: застосовуватися вони можуть безліч разів за наявності необхідних для цього передумов.

Правові наслідки видання індивідуальних актів публічної адміністрації можуть мати не лише адміністративно-правовий характер, а й цивільно-правовий, податковий (рішення про повернення надмірно сплаченого податку) тощо. Крім того, вони можуть мати й змішаний характер. Підстави припинення дії індивідуальних актів такі: виконання зобов'язань; скасування підстав, що слугували основою прийняття акта; закінчення терміну дії; скасування органом, що видав акт; скасування вищим органом; визнання акта недійсним у судовому порядку.

Можливість здійснення індивідуального правового регулювання у формі правотворчої діяльності – одна з найбільш спірних позицій у теорії правового регулювання. Багато вчених категорично відкидають таку можливість. Так, С.Л. Вільховська стверджує, що важко погодитися зі спробою деяких авторів присвоїти правозастосовному органу, що виконує індивідуальне регулювання, правотворчу функцію [9, с. 15]. Але, на думку І.А. Мінікес, індивідуально правове регулювання може здійснюватися й у формі правотворчої діяльності [10, с. 150].

У випадку з індивідуальною нормою очевидно, що їй не властивий загальний характер і вона не розрахована на багатократне застосування. Але на основі норми права суб'єкти конкретного правовідношення виробляють для себе саме модель поведінки в конкретній ситуації. Ідеться про те, що з усіх наданих нормою права варіантів поведінки суб'єкти вибирають якийсь певний варіант (якщо варіанти поведінки передбачені) або діють за встановленим нормою права варіантом поведінки, але стосовно конкретної ситуації.

І.А. Мінікес виокремлює три форми прояву індивідуального правового регулювання в правотворчій діяльності:

– індивідуальні приписи в тексті нормативно-правового акта. «Багато нормативних актів, насамперед ті, які видаються органами державного управління, містять водночас і норми права, і приписи одноразової дії, індивідуальні акти. Логіка регулювання того або іншого питання у сфері управління часто вимагає прийняття водночас і нормативних, і ненормативних приписів, які пов'язані між собою та взаємно доповнюють один одного. Крім того, не всі приписи досить чітко можна зарахувати до розряду нормативних або, навпаки, ненормативних», – писав А.С. Піголкін [11, с. 275];

– видання конкретизувального акта. «Практика правового регулювання вказує на необхідність удосконалення прийнятих норм, їх подальшого розвитку; з'ясовує такі сторони й наслідки прийнятих норм, які заздалегідь не були передбачені; відточує й уточнює окремі положення чинних нормативних актів; виявляє необхідність видання додаткових актів та актів, що конкретизують ці норми», – зазначав С.С. Алексєєв [12, с. 87–88];

– прецедентне регулювання: «навіть у випадку, коли під час здійснення правосуддя шляхом прийняття актів судової влади заповнюються прогалини та вирішуються колізії в законодавстві чи надається тлумачення правових норм, за судами визнається роль лише правозастосовного органу» [13, с. 3].

Стосовно останньої форми варто зазначити, що тривалий час вона категорично заперечувалася та не визнавалася: «неприпустимою формою для соціалістичного права є судовий прецедент, оскільки при режимі соціалістичної законності судові та адміністративні організації повинні застосовувати право, але не вторити йому» [14, с. 39].

Основні ознаки й особливості прецедентного регулювання найбільш повно виокремлює І.А. Мінікес [15, с. 120–126]:

– не кожне судове рішення є прецедентом, прецедент тільки тоді стає джерелом права, коли в рішенні суду в конкретній справі сформульована нова норма права, у цьому випадку прецедентне регулювання здійснюється на нормативному рівні у формі судової нормотворчості;

– сформульований прецедент стає основою для винесення подальших конкретних ухвал по цій категорії справ.

Отже, учений визначає закономірність: від індивідуального правового регулювання до нормативного (від конкретного випадку (випадків) до створення норми) і далі, від нормативного правового регулювання до індивідуального (вирішення конкретних справ на основі створеної норми).

Маючи субсидіарний характер, піднормативне правове регулювання, хоча й діє нарівні з формальними джерелами національного права, може здійснюватися за допомогою спеціальних юридичних категорій і конструкцій. Так, у науковій літературі Ю.В. Мідною сформульовано поняття піднормативного правового регулювання суспільних відносин як форми впорядкування суспільних відносин, що не врегульовані або недостатньо врегульовані нормами чинного законодавства, яке здійснюється правозастосувачем відповідно до чинного права й життєвих обставин, що виникають знову, через механізм вироблення особливих юридичних конструкцій і правоположень [16, с. 3–22].

Підставою великої групи відносин в обігу є договори, які за своєю природою є актом соціально-регулятивного характеру. Умови договорів становлять засновані на правових нормах індивідуальні встановлення, які регулюють діяльність учасників договору, що організують застосування норм права в кожному індивідуальному конкретному випадку, отже, можуть також бути об'єктами системного тлумачення в праві. У цьому аспекті в підсистему піднормативного регулювання цивільних відносин входить договір, що є формою цивільного права [17, с. 43–45].

У сучасному світі зростає роль договорів [18]. Певні види відносин, не лише приватні, а й нерідко публічні, неможливо врегулювати шляхом тільки зовнішньої нормативно-правової дії: виникає потреба в індивідуальному узгодженні інтересів сторін і саморегулюванні, джерелом та інструментом чого є різноманітні договори [19].

Можливість виникнення ситуації, коли окремі умови договору або його зміст чи дійсність є недо-

статньо ясними, неповними, що утрудняє процес виконання договору, підвищує актуальність питання про застосування правил тлумачення договору та його умов.

Тлумачення договорів з урахуванням їх особливостей спрямоване на вирішення таких завдань: з'ясування сенсу договору; усунення протиріч у змісті договору; заповнення прогалів у змісті договору; визначення мети, яку прагнули досягти сторони; установлення спільного наміру контрагентів через їх волевиявлення.

Завдання інтерпретатора полягає в тлумаченні договору згідно з загальною волею сторін (загальний намір) і з урахуванням мети договору. Отже, тлумачення договору здійснюється не лише шляхом тлумачення його умов, а й передбачених чинним цивільним законодавством положень. Тому під час тлумачення варто також визначити склад правомірних інтересів, які малися на увазі сторонами під час укладення договору, і забезпечити їх досягнення.

Тлумачення договору відбувається в процесі правозастосовної діяльності під час розгляду конкретної справи [20, с. 9]. У результаті її здійснення можуть установлюватися такі факти: укладений договір або ні; дійсний він або недійсний; чи дотримана форма договору; правові наслідки порушення форми договору; які умови договору погоджені; які умови договору визначені нормами права (імперативними, диспозитивними); до якого виду належить договір; чи погоджені сторонами істотні умови; які права й обов'язки виникли у сторін на підставі укладеного договору тощо.

За допомогою різного роду доказів виявляється дійсна воля сторін договору, відповідність волевиявлення волі, досліджуються різного роду документи й інші докази, аналізуються фактичні дії сторін із виконання договору й установлюється, наскільки вони відповідають умовам укладеного договору. Для правозастосовної діяльності обов'язкове осмислення багатьох понять як правового, так і неправового характеру (договір, зміст договору, істотні умови, форма договору, недійсний договір, неукладений договір, правовідношення, зміст правовідношення, виконання договору тощо).

Тлумачення індивідуальних договорів є специфічним видом юридичної практики, здійснюваної сторонами договору, їх представниками, судовими органами й іншими суб'єктами. Спрямована ця практика передусім на пізнання сенсу умов індивідуальних договорів з метою їх реалізації. Водночас установлення сенсу умов

договору, як правило, тягне оцінювання його змісту й сутності загалом, юридичну кваліфікацію [1, с. 125].

Отже, під час тлумачення договору суб'єкт, що здійснює тлумачення, може й повинен керуватися спеціальними правилами тлумачення. У загальному розумінні тлумачення договору – це з'ясування справжнього наміру учасників договору й дійсного змісту його положень з метою якнайповнішої їх реалізації.

Такий різновид нормативного тлумачення, як правозастосовне, використовується в актах найвищих органів судової влади, які мають повноваження здійснювати нормативне тлумачення, даючи законодавче роз'яснення з питань судової практики безвідносно конкретної справи, зокрема Верховного Суду. Разом із тим тлумачення Верховного Суду або Конституційного Суду України, вищих спеціалізованих судів щодо конкретних справ не можна зарахувати до нормативного, оскільки воно має значення тільки для конкретної справи й ураховує фактичні обставини кожної окремої справи [21, с. 52].

Казуальне тлумачення, на відміну від нормативного, розраховано на окрему життєву ситуацію, конкретний випадок та адресовано визначеному колу суб'єктів. Обов'язковість у цьому випадку наявна, але поширюється тільки на осіб, стосовно яких здійснюється тлумачення. До того ж варто враховувати, що його не завжди можна поширювати на інші аналогічні випадки.

Казуальне тлумачення характеризується індивідуальним характером, одноразовим використанням стосовно конкретного випадку. Індивідуальне значення зумовлюється тим, що тлумачення викликається бажанням певного органу, що застосовує норму цивільного права, провести її роз'яснення у зв'язку із цим фактом.

Казуальне тлумачення міститься в актах застосування норм права. Наприклад, судові рішення містять тлумачення цивільно-правових норм, обов'язкове до виконання лише учасниками відповідного судового процесу. Воно не обов'язкове для інших судових органів під час вирішення подібного спору, оскільки в Україні прецедент не вважається джерелом права. Проте може бути використано під час вирішення інших справ, але не як категоричне роз'яснення (зокрема виражене в спеціальних указах, наприклад, касаційної або наглядової інстанції).

На наш погляд, помилково деякі автори казуальне тлумачення ототожнюють із судовим [22, с. 37], адже казуальне тлумачення, на відміну від судового, включає, крім вироків і постанов судів, ще й накази, правозастосовні акти міністерств (наприклад, відповідний наказ міністра у зв'язку з розглядом скарги або заяви), акти місцевих органів влади (наприклад, про скасування незаконних рішень і постанов підлеглих їм органів тощо) у зв'язку з їх правозастосовною діяльністю. Викладене дає підстави розмежовувати казуальне тлумачення на судове й адміністративне.

Як правильно вважає Л.А. Морозова, акти тлумачення не встановлюють нових правил поведінки, не мають самостійного значення, а діють у єдності з тими актами, у яких містяться тлумачені норми; вони обслуговують ці акти й розділяють їх долю в разі скасування нормативних правових актів [23, с. 37]. Цієї позиції дотримується й Л.М. Кривецька [24, с. 25–33].

На думку В.М. Шафірова та Е.М. Шайхутдінова, інтерпретаційний акт містить результат тлумачення, зокрема закону, нормативного договору, правового звичаю, юридичного прецеденту, а також окремих принципів і норм, правозастосовних рішень (наприклад, визначення суду про роз'яснення судового рішення) [25, с. 15].

Висновки. Отже, важко переоцінити роль тлумачення для процесу реалізації права, зокрема правозастосування, де об'єктами є різноманітні юридичні дії, засоби, способи їх здійснення, індивідуальні рішення, правозастосовні акти. Можна відзначити значне зростання значення договірної регламентації відносин у всіх галузях права. Тому все частіше такі нетипові для нашої правової традиції об'єкти тлумачення, як правочини (права й обов'язки сторін, умови його укладення й виконання), правові звичаї, корпоративні та інші індивідуальні правові, акти стають об'єктами тлумачення. Більше того, самі інтерпретаційні акти (наприклад, рішення конституційних і вищих судів тощо) нерідко вимагають додаткового роз'яснення.

Отже, перевага множинного підходу в розумінні об'єкта юридичної інтерпретації видається абсолютно закономірною, пов'язана це з роллю, що зростає, таких правових регуляторів, як, наприклад, акти Конституційного Суду, нормативні й індивідуальні правові договори, прецеденти, правозастосовні й інтерпретаційні акти.

Список літератури:

1. Вольфовская Я.С. Объекты юридического толкования (проблемы теории и практики) : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Ярославль, 2007. 200 с.
2. Черданцев А.Ф. Толкование права и договора. Москва, 2003. 381 с.
3. Карташов В.Н. Введение в общую теорию правовой системы общества. Интерпретационная юридическая практика. Ярославль, 1998. С. 23–25.
4. Бриль К.І. Правозастосовний акт як особливий вид індивідуальних правових актів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2008. 214 с.
5. Заєць А.Г. Тлумачення норм права – спеціальний вид юридичної діяльності. *Держава і право*. 2005. № 28. С. 85–86.
6. Коморний О.М. Правові акти – поняття та ознаки. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2016. Вип. 32. С. 204–215.
7. Дергільова О.Г. Правові акти: поняття, класифікація та соціальне призначення. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2016. № 3. С. 3–8.
8. Сердюк І.А. Нормативно-правовий акт у співвідношенні з актом застосування я та актом тлумачення норм права. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2010. № 3. С. 152–159.
9. Вильховская С.Л. Индивидуальное регулирование в процессе применения права. *Сборник аспирантских работ* : материалы ежегодной аспирантской конференции. Свердловск, 1974. Вып. 17. С. 13–15.
10. Минникес И.А. Индивидуальное правовое регулирование и правотворческая деятельность. *Известия Байкальского государственного университета*. 2012. № 2. С. 150–153.
11. Научные основы советского правотворчества / под ред. Р.О. Халфиной. Москва, 1981. 317 с.
12. Алексеев С.С. Механизм правового регулирования в социалистическом государстве. Москва, 1966. 187 с.
13. Марченко А.А. Судовий прецедент у правовій системі України (1991–2010 рр.) : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2015. 202 с.
14. Основы теории государства и права : учебное пособие для юридических институтов и факультетов. Москва : Госюриздат, 1963. 563 с.
15. Минникес И.А. О прецедентном регулировании. *Российский юридический журнал*. 2011. № 1. С. 120–126.
16. Медная Ю. В. Поднормативное правовое регулирование общественных отношений : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Саратов, 2008. 22 с.
17. Ядринцева О.В. Индивидуальный договор как акт правоприменения. *Российский судья*. 2006. № 7. С. 43–45.
18. Коморний О.М. Договір як юридична конструкція. *Теорія і практика правознавства*. 2014. Вип. 2 (6). URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN> (дата звернення: 07.12.2019).
19. Договір як універсальна правова конструкція : монографія / А.П. Гетьман, В.І. Борисова, О.П. Євсєєв та ін. ; за ред. А.П. Гетьмана, В.І. Борисової. Харків : Право, 2012. 432 с.
20. Юдін З.М. Тлумачення договору : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Одеса : Нац. ун-т «Одеська юридична академія», 2004. 20 с.
21. Тодика Ю. Способи тлумачення конституції і законів України Конституційним Судом. *Вісник академії правових наук України*. 2001. № 2. С. 51–59.
22. Михалюк Я.С. Применение социалистического права в период развернутого строительства коммунизма. Москва : Госюриздат, 1963. 214 с.
23. Морозова Л.А. Теория государства и права. Москва : Юристъ, 2002. 414 с.
24. Кривецька Л.М. Юридична природа актів тлумачення норм права. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2011. № 4. С. 25–33.
25. Шайхутдинов Е.М., Шафиров В.М. Интерпретационные акты (теоретико-прикладное исследование) : монография. Красноярск : Ин-т естеств. и гуманит. наук СФУ, 2007. 154 с.

Antoshkina V.K. INDIVIDUAL LEGAL ACTS AS AN OBJECT OF INTERPRETATION

This article studies individual legal acts as an object of interpretation, their essence, types, place and role in law-interpreting practice and technology. The object of interpretation is determined and defined. Approaches of legal scholars to classification of interpretation types as per their objects are given. Legal acts as objects of interpretation are analyzed. Legal acts are systemically classified, as well as the main criteria for their differentiation are distinguished.

The author emphasizes that interpretation has played and plays a significant role in law enforcement with various legal actions, means, ways of their implementation, separate decisions, enforcement acts as objects. It is proved that both laws and regulations of general nature and individual acts are objects of interpretation.

The author studies the issue of possible individual legal regulation in the form of law-making activities.

Specific features of interpretation of case law, interpretative acts, contracts and other individual legal acts are distinguished.

The attention is paid to treaties as objects of interpretation with regard to their significant role as regulators of relations in the modern world. The author explains that certain types of relations, both private and public, cannot be governed exclusively by external regulatory acts. Specific coordination of interests of the parties and self-regulation is required.

The author also studies individual provisions concerning causal interpretation, which, unlike the normative one, is designed for a specific practical situation, a particular case and addressed to definite subjects, that is binding only upon persons for whom the interpretation is performed.

The author concludes that multiple approaches to understanding the object of legal interpretation are an advantage. It is natural and is connected with the growing role of such legal regulators as acts of the Constitutional Court, normative and individual legal agreements, precedents, enforcement and interpretative acts.

Key words: *legal act, individual act, legal interpretation, object of interpretation, normative act, enforcement act, interpretative act.*